

La Unió pel Mediterrani de Sarkozy

OLIVER KLEIN

Professor a la URV i regidor de l'Ajuntament de Cambrils

Sota la presidència europea de Nicolas Sarkozy, la Cimera euro-mediterrània de París va aprovar el 14 de juliol passat la creació de la Unió pel Mediterrani (UpM), un nou organisme amb la missió d'impulsar de forma definitiva les relacions de cooperació entre la Unió Europea (UE) i els països de la seva ribera sud. El president del Govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, reaccionava llavors anunciant oficialment la candidatura de Barcelona per acollir aquesta institució.

La gènesi o el procés per acabar arribant a la iniciativa actual francesa els trobem evidentment en els vells i llargs intents de la mateixa Unió Europea per mantenir un discurs coherent i compartit dels seus Estats membres amb les diferents regions del món i, en particular, amb la frontera més immediata i pobra, que és la nord-africana i la de llevant. Des de 1969 es poden comptar per nombrosos els mecanismes d'apropament entre les ribes nord i sud del Mare Nostrum, destacant la *Global Mediterranean Policy*, que acabaria amb la signatura entre 1975 i 1977 de respectius acords de tipus econòmic i preferencial de la UE amb països com el Marroc, Algèria, Tunísia, Egipte, Jordània, el Líban i Síria.

Una segona fase de les relacions euromediterrànies coincideix amb l'entrada d'Espanya, Portugal i Grècia a la Comunitat Econòmica Europea el 1986 i amb el progressiu reconeixement de la veu diplomàtica espanyola, que s'afiança durant la dècada dels noranta. És llavors que

la presidència de torn espanyola, acompanyada pel recolzament alemany i francès, aconsegueix convocar el 1995, durant la I Conferència Euromediterrània a Barcelona, quinze estats europeus i dotze de la frontera sud-est mediterrània (15 + 12). A partir d'aquesta data aniria prenent forma l'anomenat *Procés de Barcelona*, que permetria, a grans trets, durant els 10 anys que va existir de forma activa, crear un conjunt d'instruments financers i polítics per dotar projectes que servissin a l'objectiu primordial d'aportar estabilitat a la regió. El que podia haver avançat amb el ritme natural de les iniciatives diplomàtiques més ambicioses, que necessiten de temps i injecció econòmica, va topar-se, però, amb un fre inoportú el 2005 amb una nova crisi, i aquesta vegada sense una aparent sortida, a l'Orient Mitjà.

És en aquest context d'inacció i de manca de lideratge i seguiment d'una estructura bàsica pel desenvolupament de la coexistència pacífica a la zona mediterrània, que l'actual president de torn de la UE i a la vegada president de la República Francesa, l'incansable Nicolas Sarkozy, dóna a conèixer a la seva manera (gairebé unilateralment i sense gaires consultes prèvies) l'estratègia per retornar l'interès europeu cap a la seva conca sud, aprofitant l'embranchida iniciada a Barcelona, però amb vocació d'enterrar el que no va funcionar, per refundar un nou procés sota el lideratge de l'Elisi.

No en va a la seva primera convocatòria aconsegueix que siguin 43 Estats, els 27 de la UE i 16 més de riberencs, els que assisteixen donant

el seu vist-i-plau al naixement de la nova organització. El segon èxit d'aquest reinici rau en haver pogut novament asseure en una mateixa taula, després d'haver-hi esmerçat alguns viatges personals del president francès pel mig, països immersos en un ambient de "guerra congelada" com poden ser Israel, Síria, Líban o la mateixa reconeguda Autoritat Nacional Palestina (ANP). Així doncs, s'aconsegueix donar el missatge de què si en el seu moment la projecció política del *Procés de Barcelona* no va saber interposar-se entre les parts hostils i buscar una solució al conflicte enquistat, en aquest cas es posen les bases per una nova negociació en la que totes les parts poden sortir sumant.

El més important no ha de ser poder impulsar petits programes de col·laboració en terrenys tan dispersos com la descontaminació marítima, el desenvolupament de l'energia solar, la creació de programes de protecció civil o l'intercanvi d'estudiants universitaris, sinó que en aquesta ocasió es vol procurar finalment acceptar o, en tot cas, forçar a acceptar, per exemple, un Estat palestí independent, amb l'objectiu fonamental de centrar una interlocució estable amb els seus representants. La casa no es pot començar per la teulada i els pressupostos de la Unió ja no estan com per anar tirant o regalant diners a propostes sense un fons geopolític i estratègic de futur.

Si frenètica és l'activitat a l'Hexàgon, el Govern espanyol també segueix movent fitxa per no perdre's l'oportunitat. En el marc de

la cinquena conferència d'ambaixadors d'Espanya, celebrada durant la primera setmana de setembre a Madrid, es dona a conèixer la importància per al país del fet de convertir Pedralbes en la seu de la UpM.

Més recentment, el 3 d'octubre, dels 43 possibles països participants en el nou projecte, només dos varen faltar a la presentació de la candidatura de Barcelona per allotjar la Secretaria Permanent de l'òrgan esmentat per part del ministre d'Afers Estrangers espanyol, Miguel Ángel Moratinos, el president de la Generalitat, José Montilla, i l'alcalde de la ciutat, Jordi Heureu.

El clima que es respira, entre els ambaixadors acreditats a l'Estat espanyol i altres representants diplomàtics europeus, és que segurament s'haurà de buscar un equilibri entre el rampell francès i la voluntat hispana. La mateixa Alemanya de Merkel, així com el Regne Unit de Brown, i la Itàlia de Berlusconi, a la vegada que eviten la incorporació de Madrid a les seves reunions de més alt nivell (el que és conegut com a "Kerneuropa"), tampoc creuen oportú que França o el seu president, que és el mateix, vulgui instal·lar-se en totes les disputes i agendes com a millor veu recomanada o decisiva, més ara aprofitant la seva presidència europea.

La mateixa relació entre diplomàcia espanyola i gala, si es trasllada al territori més ampli que ens ocupa, no deixa de viure moments d'intensa col·laboració amb d'altres de caòtica situació de competència. Només cal mirar què fan cadascú amb els seus veïns immediats que són el Marroc i Algèria; comprovar l'evolució de les exportacions i de la inversió del seu capital; així com cal saber què diuen i què pensen en l'afer del Sàhara Occidental (en el mateix moment que els Estats Units han acceptat novament en el marc de Nacions Unides nombrar

Christopher Ross com a Enviat Especial, una vegada resultà obligat a dimitir l'holandès Van Walsum); haver decidit com cal comportar-se amb l'únic que pot boicotejar-ho tot, que és el president libi Muamar al-Gadafi (tan ben fotografiat per tothom, ja sigui la Rice, Moratinos o el mateix Sarkozy!); haver pactat què cal preparar per Turquia; haver previst les conseqüències del declivi del poder de Mubarak a l'Egipte augmenten les necessitats bàsiques

**Esdevenir la seu
d'un organisme del tipus
de la UpM ha de permetre
visualitzar encara més
l'esforç fet amb anterioritat
per fundar *think tanks*
del tipus de l'Institut
Europeu de la Mediterrània,
el Real Instituto Elcano
i del CIDOB, o publicar
una bona revista com
és *Afkar/Idees*, dedicada
a la problemàtica
que ens ocupa**

de la població...

El proper 4 de novembre Marsella decidirà si Europa sencera creu que Espanya, i dintre d'Espanya, Catalunya, i Barcelona, poden aportar quelcom de valor afegit per construir un partenariat autèntic entre el nord i el sud-est de la mar Mediterrània. Podem dir i resultarà cert que el que s'ha fet fins ara ha estat tan sols un experiment. Si Sarkozy el que vol de veritat és moure la prioritat de la política exterior europea cap aquesta banda, com altres vegades s'ha mogut cap a centre o l'est d'Europa, també és lògic que Espanya no s'ho vulgui deixar perdre. El tema no és lleuger en un moment històric en el qual es tem el recreixement del fonamentalisme islàmic que pot transformar-se en el pitjor dels casos en terrorisme al costat de la porta de casa.

Esdevenir la seu d'un organisme del tipus de la UpM en aquest cas ha de permetre visualitzar encara més l'esforç fet amb anterioritat per fundar *think tanks* del tipus de l'Institut Europeu de la Mediterrània, el Real Instituto Elcano i del CIDOB, o publicar una bona revista com és *Afkar/Idees*, dedicada a la problemàtica que ens ocupa. Suposem de què de no resultar escollida, malgrat tot, Barcelona i el MAE seguiran aprofundint en la seva natural vocació mediterrània. Pel nostre propi interès.

Una última remarca: i és que també sembla que Europa vulgui i pugui fer política exterior, independentment i autònomament del que pensi o facin els Estats Units d'Amèrica. Benvinguda sigui la iniciativa. ■